

ELS NOUS COLISEUS ES DISSENYEN PER A L'OCI I EL NEGOCI

Més enllà de convertir-se en una icona de la ciutat, els nous estadis no estan pensats únicament per veure-hi futbol. Els espais es dissenyen oberts, amb múltiples serveis perquè tinguin vida els 365 dies de l'any

Mike Hutchings_Reuters

GREEN POINT. A Ciutat del Cap, l'estadi va ser un dels estandards del Mundial de Sud-àfrica del 2010. Construït per la firma d'arquitectes GMP, té capacitat per a 70.000 aficionats i va costar més de 600 milions d'euros.

Laurence Griffiths_Getty

STADE VÉLODROME. El de Marsella és un dels molts estadis que s'han habilitat per a l'Eurocopa de França d'aquest estiu. Té capacitat per a 67.394 persones, va costar 268 milions d'euros i el va dissenyar la firma SCAU.

TEXT

Martí Molina

Els estadis de futbol han deixat de ser únicament espais on els espectadors es reuneixen cada quinze dies per veure jugar un partit de 90 minuts. Avui van més enllà. Són una espècie de parcs temàtics, d'espais oberts al públic els 365 dies de l'any. Zones d'oci on el futbol és només un dels molts plaers per a l'espectador.

En els últims dos anys s'han acabat més de 40 estadis arreu del món, i n'hi ha una cinquantena de projectats o en procés de construcció. Els grans esdeveniments esportius, com els Mundials o l'Eurocopa, han sigut el gran pretext per tirar endavant les remodelacions. No és que les parets dels vells edificis caiguin a trossos. És que els aficionats busquen moltes més coses i els propietaris de les instal·lacions veuen una oportunitat extra de negoci. Visitar el museu, amagar-se de la història de l'entitat, tenir diferents propostes de restauració, anar al cine, passejar per un bulevard amb botigues o, simplement, admirar una obra arquitectònica de gran bellesa. És el que els arquitectes defineixen com a "experiència".

"El Camp Nou del 1957 es va idear perquè els aficionats l'omplissin i el buidessin de seguida. Avui les coses han canviat. Ara li dius a la gent que no només vingui al partit sinó que hi vingui a passar tot el dia", comenta Ignacio López Alonso, autor d'una tesi doctoral sobre l'estadi del Barça. Les necessitats han canviat. "Avui és molt important el doble ús de les instal·lacions: el del dia a dia i el dels partits. Perquè, en proporció, s'hi juga pocs dies a l'any. Cal que l'estadi sigui capaç de transformar-se", explica Jordi Badia, del despatx BAAS Arquitectes i finalista del nou Camp Nou. "Si els estadis són els nous temples, el mercat ha ser al costat -afegeix López Alonso-. No és un caprici. Avui la gent va al museu i no pot menjar allà mateix, o té una oferta molt reduïda". "L'arquitectura fa això. A partir d'un programa de necessitats, proposa oportunitats", reflexiona Lluís Comerón, degà del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.

Hereus del coliseu

Els estadis d'avui dia són hereus del coliseu romà. Les construccions tenen un concepte molt similar. Els seguidors s'asseuen al voltant dels protagonistes de l'espectacle i les graderies s'inclinen progressivament per permetre que tots els assistents, siguin a primera fila o a l'última, ho puguin veure perfectament. A Roma es va innovar habilitant espais interiors per als vestidors o magatzems per guardar el material. I també es va construir una espècie de marquesina que feia la volta a l'estadi i que permetia que els espectadors tinguessin ombra. Avui s'han mantingut totes aquestes comoditats i s'hi han afegit els serveis complementaris. També s'han igualat els rols entre els aficionats. Anys enrere, els estadis eren asimètrics, amb localitats que tenien una visió i comoditats diferents. Sense anar més lluny, el Camp Nou actual té una marquesina que només resguarda de la pluja alguns aficionats de la zona de tribuna. El futur estadi estarà totalment cobert, seguint la tendència que s'està aplicant en les construccions modernes.

El que passa amb la remodelació del Camp Nou, o amb la que es va tirar endavant al nou San Mamés, no és gaire habitual. En general, les grans inversions en estadis s'estan fent lluny dels nuclis

urbans, en zones amb molts metres per edificar, sense barreres arquitectòniques ni conflictes amb els veïns. Això explica, també, la necessitat d'equipar els estadis amb múltiples zones d'oci. En el cas dels estadis urbans no es pot fer tot el que es vulgui, ja que l'edificació s'ha d'integrar a l'entorn. "Són espais públics per on transita la gent, per això s'hi ha de minimitzar el pas dels cotxes i dels autocars", diu un altre dels finalistes del concurs blaugrana, Enric Batlle, soci del despatx d'arquitectura Batlle i Roig. "Als estadis passa el mateix que a les ciutats: cada vegada procurem que siguin més amables, amb més lloc per passejar i menys cotxes".

Però quan es transforma un estadi no només es pensa en la comoditat per a l'aficionat i en les possibilitats de negoci. Els camps de futbol del segle XXI són edificis emblemàtics i representatius. "Són una icona que els visitants també volen veure", defineix César Azcárate, arquitecte de l'estudi IDOM, autor del nou San Mamés. Per això cal que compleixin dos propòsits: que siguin agradables i que identifiquin clarament el club i la ciutat. "I això passa amb molt pocs estadis. Que en un partit de Champions o amb una imatge aèria vegis la façana o l'interior per televisió i reconeguis clarament quin és", afegeix Jordi Badia. L'Allianz Arena de Munic va marcar un abans i un després, per la manera com va resoldre la façana exterior. El "pneumàtic de colors", com se'l coneix a Baviera, va marcar tendència i va provocar que moltes construccions futures destaquessin per la pell, la coberta de la façana, que sovint s'il·luminava perquè tingués una imatge diferent tant de dia com de nit.

Aquest punt és el que genera més fricció entre els arquitectes. Què vol dir, exactament, un edifici significatiu? D'entrada, que no sigui una còpia. "Per això penso que imitar l'Allianz Arena és una idea errònia. De la mateixa manera que cada samarreta té el seu color, cada peça arquitectònica ha d'explicar d'alguna manera aquesta singularitat", reflexiona Jordi Badia. "Ser singular vol dir representar el territori, perdurar en el futur. Si una cosa pot ser a tot arreu, la singularitat durarà quatre dies", afegeix Comerón.

Construir en funció de les necessitats

"Els estadis seran més visitats que els museus o els teatres. Això ja els converteix en un monument per si sols", analitza Azcárate, que insisteix a remarcar que les "necessitats" les marca cada club. Per això no s'ha de construir per sobre de les necessitats reals d'assistència, com ha passat en alguns casos recents, com en els Mundials de Sud-àfrica 2010 o Brasil 2014. El Camp Nou augmentarà la capacitat, aproximadament, un 6%. A Bilbao també es va apostar perquè el nou San Mamés l'augmentés un 34%, fins als 53.200 espectadors. I a Bordeus el Matmut Atlantique tenia un 22% més de capacitat respecte del seu predecessor. En canvi, a Torí, el Juventus va fer el procés invers: passar dels 71.000 seguidors que cabien a Delle Alpi als 41.000 de l'actual Juventus Stadium, una reducció de gairebé la meitat. Una decisió que, d'altra banda, també va reduir significativament el cost total de les obres.

L'altre error, segons alguns, és el de sobrecarregar l'edifici. És el que l'arquitecte Mies van der Rohe va definir en el seu dia com el "less is more" (menys és més). "Significa evitar construir formes que no serveixen per a res", diu Batlle. "No cal posar més coses si no les necessites. La forma no és una cosa gratuïta. Es van fer estadis amb arcs enormes que semblava que aguantessin l'estructura, quan en realitat no era així". És una tendència que, amb l'excepció del que passi a Qatar, sembla que va de baixa i ara es torna a les arrels més funcionals de l'arquitectura. L'espectacle és a dins. ●

Claudio Villa_Getty

Pawel Kopczynski_Reuters

Herzog & De Meuron

HERZOG & DE MEURON: PNEUMÀTIC, TEMPLE, ABADIA. La parella d'arquitectes suïssos formada per Jacques Herzog i Pierre de Meuron estan fent història, també, en la construcció d'estadis. Amb l'Allianz Arena de Munic (a dalt), inaugurat el 2005, van marcar un abans i un després gràcies al "pneumàtic de colors", un estadi amb capacitat per a 75.000 espectadors que va costar 350 milions d'euros i que va ser imitat arreu, especialment per la importància extrema que donaven a la pell de l'edifici. Els arquitectes del Niu de Pequín, i també d'obres tan emblemàtiques com la Tate Modern o l'Edifici Fòrum, han capgirat la tipologia dels estadis amb el Matmut Atlantique (centre), l'estadi de Bordeus inspirat en un temple grec, que destaca per les columnes que aguanten la marquesina, i que, amb capacitat per a 42.115 seguidors, va costar 183 milions. I el seu projecte per al nou estadi del Chelsea (a baix), encara en procés de discussió, torna a trencar esquemes amb columnes de maó inspirades en l'arquitectura gòtica.